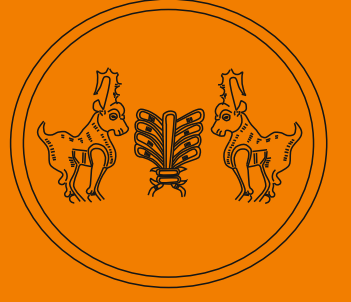

ARAS

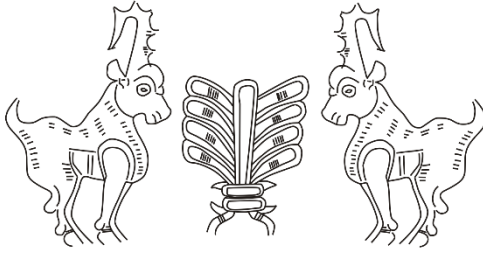
TÜRKİYE ESKİ YAKIN DOĞU ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF ANCIENT NEAR EASTERN STUDIES

3
2021

ARAS TÜRKİYE ESKİ YAKIN DOĞU ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF ANCIENT NEAR EASTERN STUDIES

TUJANES

SAYI / ISSUE 3

2021

ARAS TÜRKİYE ESKİ YAKIN DOĞU ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF ANCIENT NEAR EASTERN STUDIES

İĞDIR ÜNİVERSİTESİ
Adına İmtiyaz Sahibi
Prof. Dr. İbrahim DEMİRTAŞ

Editörler / Editors
Dr. Öğr. Üyesi Rıfat KUVANÇ
Doç. Dr. Bilcan GÖKCE

Yazım ve Dil Editörü / Spelling and Language Editor
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Adıgüzel

Yabancı Dil Editörü / Foreign Language Editor
Özden Dere

e-ISSN: 2717-6274

Aras Türkiye Eski Yakın Doğu Araştırmaları Dergisi uluslararası hakemli bir dergi olup, yılda bir kez online yayımlanmaktadır.

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Aras Türkiye Eski Yakın Doğu Araştırmaları Dergisi Editörlüğü
İğdir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, 76000 Merkez-İğdir, Türkiye
Faks: +90 476 223 00 17 Tel.:+90 476 223 00 10/4635

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tujanes>

e-mail: tujanes@gmail.com

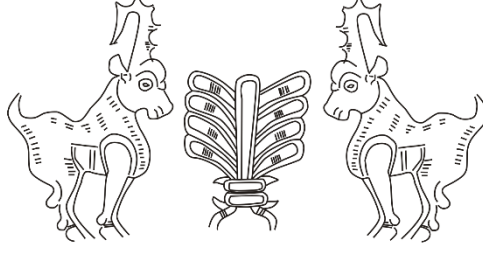
ARAS TÜRKİYE ESKİ YAKIN DOĞU ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF ANCIENT NEAR EASTERN STUDIES

Yayın Kurulu / Editorial Board

- Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Erkan KONYAR (İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. İsmail BAYKARA (Gaziantep Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Rıfat KUVANÇ (İğdır Üniversitesi)
Doç. Dr. Bilcan GÖKCE (İğdır Üniversitesi)
Doç. Dr. Bülent GENÇ (Mardin Artuklu Üniversitesi)

Bilimsel Danışma Kurulu / Scientific Advisory Board

- Prof. Dr. Gülriz KOZBE (Batman Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemalettin KÖROĞLU (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Andreas SCHACHNER (German Archaeological Institute)
Prof. Dr. Mehmet IŞIKLI (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. A. Tuba ÖKSE (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. R. Maria CZICHON (Uşak Üniversitesi)
Prof. Dr. Bahattin ÇELİK (İğdır Üniversitesi)
Prof. Dr. Goderdzi NARIMANISHVILI (Tbilisi State University)
Prof. Dr. Hasan BAHAR (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Stephan KROLL (Ludwig-Maximilians-University Munich)
Doç. Dr. Erkan KONYAR (İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Ali OZAN (Pamukkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Haluk SAĞLAMTİMUR (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. İsmail BAYKARA (Gaziantep Üniversitesi)
Doç. Dr. Metin ALPARSLAN (İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Mahmut AYDIN (Batman Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER CONTENTS

Esra KAÇMAZ LEVENT

A Group of Urartian Period Metal Objects from Mardin Museum

Mardin Müzesi'nden Urartu Dönemine Ait Bir Grup Metal Eser

ss/pp: 1-14

Pınar PINARCIK

Elazığ Müzesi'nden Bir Grup Fibula

A Group of Fibula from Elazığ Museum

ss/pp: 15-28

Umut PARLITI / EYÜP CANER

Geography and Climate on the Site Selection of Archaeological Settlements: Examples from Kura-Araxes Settlements in the Upper Euphrates-Malatya Basin

Arkeolojik Yerleşimlerin Yer Seçiminde Coğrafyanın ve İklimin Etkisi:

Yukarı Fırat-Malatya Havzası'ndaki Kura-Aras Yerleşim Örnekleri

ss/pp: 29-53

Yunus ÇİFÇİ / Kazım ÖZKAN / Ergül KODAŞ

Boncuklu Tarla Güneydoğu Alanı Çanak-Çömleksiz Neolitik A Evresi

Mimarisi ve “Nemrik Kültürü” Sorunsalı

Pre-Pottery Neolithic A Period Architecture and “Nemrik Culture”

Research Question of South-eastern Area of Boncuklu Tarla

ss/pp: 54-70

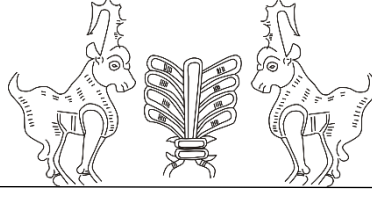

Fuat TÜRKER

Yukarı Göklü Nekropolü'nden Bir Grup Kaideli Çanak (Meyvelik) ve Bardak

A Group of Based-Bowl (Fruit-Stands) and Beaker from Yukarı Göklü Necropolis

ss/pp: 71-89

Araştırma Makalesi – Research Article
Başvuru / Submitted: 25.06.2021
Kabul / Accepted: 22.07.2021

YUKARI GÖKLÜ NEKROPOLÜ'NDEN BİR GRUP KAİDELİ ÇANAK (MEYVELİK) VE BARDAK

Fuat TÜRKER*

Öz

Bu makalede Yukarı Göklü Nekropolü'nden yirmi dört adet meyvelik on üç adet bardak çalışılmıştır. Meyvelikler ve bardaklar nekropolün, M.1, M.2 ve M.3 oda mezarlarında ele geçmiştir. Meyvelikler kendi içinde alçak ve yüksek kaideliler olmak üzere ikiye ayrılır. Bardaklar ise açık ağızlılar ve kapalı ağızlılar olmak üzere çeşitlilik gösterir. Meyvelik ve bardaklar tipolojik ve teknik olarak birbirleri ile benzerdir. Yukarı Göklü Nekropolü meyvelik ve bardakları tipolojik ve üretim tekniği olarak Anadolu, Suriye ve Irak'ta bulunan bazı yerleşim yerleri ve nekropollerde ele geçen örneklerle de benzerlik gösterir. Yukarı Göklü Nekropolü'nden ele geçen meyvelik ve bardaklar çevre kültür bölgelerinin ETÇ II-III evrelerinde görülenlerle paralellik gösterir. Bu bağlamda Yukarı Göklü Nekropolü'nün Orta Fırat Havzası'nda ETÇ II-III evrelerine tarihlenen yerleşimlerden bir tanesi olduğu anlaşılmaktadır. Yukarı Göklü Nekropolü mezarlarında tespit edilmiş olan meyvelik ve bardakların hem çevre bölge kültürlerindeki kullanımı hem de buluntu durumları bunların günlük kullanımdan ziyade dini ritüellerde sunak veya ritüel kabı olarak kullanılmış olabileceği sonucuna götürmektedir. Ayrıca kapların mezarlardan ele geçmiş olması, bunların birer ölü armağanı olabileceğini de gösterir. Söz konusu verilerden Yukarı Göklü Nekropolü'nde Erken Tunç Çağı'nın oldukça güçlü olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yukarı Göklü Nekropolü, Erken Tunç Çağ, Meyvelik, Bardak, Ritüel.

A Group of Based-Bowl (fruit-stands) and Beaker from Yukarı Göklü Necropolis

Abstract

In this article, thirteen beakers and twenty-four fruit-stands from Yukarı Göklü Necropolis were studied. The fruit-stands and beakers were found in chamber tombs M.1, M.2 and M.3 of the necropolis. The fruit-stands are divided into two as the ones with low and high base. The beakers vary as the ones with open and closed rims. The fruit-stands and beakers are typologically and technically similar to each other. The fruit-stands and beakers of the Yukarı Göklü Necropolis are similar in typology and production technique with the examples found in some settlements and necropolises in Anatolia, Syria and Iraq. The fruit-stands and beakers unearthed from the necropolis show parallelism with those seen in EBA II-III phases of the surrounding cultural regions. In this context, it is understood that Yukarı Göklü Necropolis was included in the settlements of Middle Euphrates Basin during EBA II-III. The use of fruit-stands and beakers found in the tombs of Yukarı Göklü Necropolis both in the cultures of the surrounding region and their finding situation lead to the conclusion that they may have been used as altars or ritual vessels in religious rituals rather than daily use. In addition, the fact that the vessels were uncovered from the tombs indicates that they could be dead gifts. By these data, it is seen that the Early Bronze Age is quite strong in the Yukarı Göklü Necropolis.

Keywords: Yukarı Göklü Necropolis, Early Bronze Age, Fruit-stands, Beaker, Ritual.

* Uzman Arkeolog Fuat TÜRKER, Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi, Şanlıurfa, E-mail: fuat-9828@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6277-7454. Bu makale Iğdır Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı'nda yapılan "Yukarı Göklü Nekropolü Buluntuları" adlı Yüksek Lisans Tez'inden üretilmiştir. Tez malzemesine çalışma izni veren Şanlıurfa Müze Müdürü Celal Uludağ'a ve Iğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeleri Koordinasyon Birimine (Proje No. FEF0221Y01) desteklerinden dolayı minnettarım.

EXTENDED ABSTRACT

Yukarı Göklü Necropolis is located in the northwest direction of Yukarı Göklü Town, which is 20 km east of Halfeti in Şanlıurfa. The fruitstands and beakers discussed in the study were found in chamber tombs M.1, M.2 and M.3 of the necropolis. The fruit-stands found in the M.1, M.2 and M.3 chamber tombs of the Yukarı Göklü Necropolis vary as the ones with low and high base according to the base types. They are bowl-shaped in form. Among the fruit-stands, the ones with brown paste and slipped in the color of the paste are in the “brown ware”, those with pink paste and slipped in the color of the paste are in the “pink ware” group. The fruit-stands are mostly made of brown and rarely pink paste and slipped in the color of their paste. The vessels are tempered with fine sand, sparse mica, sparse grit and sparse plant. In this respect, the vessels have a non-porous and tight appearance. The fruit-stands are mostly well-fired, but there are also medium-fired ones, albeit in limited numbers. There are both burnished and unburned vessels, all of which are wheel-made.

The earliest example of the fruit-stands in Anatolia was found in Malatya-Arslantepe Late Chalcolithic-EBA transition phase. It is known that these vessels were used extensively in Anatolia, especially in the EBA. As a matter of fact, Diyarbakır-Müslüman-tepe EBA tombs, Gaziantep-Karkamış EBA strata, Şanlıurfa-Hassek Höyük EBA strata, Şanlıurfa-Harabebezikan EBA III-IV building level, Gaziantep-Gedikli Karahöyük cremation burial belonged to EBA I-II, Gaziantep-Belentepe Necropolis EBA tomb 2, Gaziantep-Birecik EBA necropolis, tomb M-3 belonged to EBA in Gaziantep-Tilmen Höyük, and the fruitstands with low base were found in Aşağı Salat Höyük EBA I necropolis. Those with high bases, which constitute the second group of the fruitstands, date to IIIrd millenium BC in Til Barsip in Syria, in tombs 79 and 90 date to IIIrd millenium BC in Abu Salabikh in Iraq, in area KCG.14 belonged to EBA and cist graves in Gaziantep-Karkamış in Anatolia, in tomb 52 dated to EBA in Gaziantep-Oylum Höyük, in Those with high bases, which constitute the second group of the fruit-stands, date to IIIrd millenium BC in Til Barsip in Syria, in tombs 79 and 90 date to IIIrd millenium BC in Abu Salabikh in Iraq, in area KCG.14 belonged to EBA and cist tombs in Gaziantep-Karkamış in Anatolia, in tomb 52 dated to EBA in Gaziantep-Oylum Höyük, in cist tomb belonged to EBA I in Şanlıurfa-Hacnebi Höyük, in Şanlıurfa-Şaraga Höyük EBA strata and tombs, in Gaziantep-Birecik EBA necropolis, in tomb M3 dated to EBA in Diyarbakır-Aşağı Salat Höyük, in chamber tomb K9 dated to EBA III in Şanlıurfa-Gre Virike, in burial 21.16 dated to EBA in Gaziantep-Yenice Höyük and in tomb M-3 dated to EBA in Gaziantep-Tilmen Höyük were unearthed. The fruit-stands found in these centers are similar to the fruit-stands of the Yukarı Göklü Necropolis.

A total of thirteen beakers were found in the chamber tombs M.1, M.2 and M.3 in the Yukarı Göklü Necropolis. Among the beakers, those with brown paste and slipped in the color of paste are “brown ware”, those with paste in pink tones and slipped in the color of paste are “pink ware”, those with gray paste and slipped in the color of paste are “grey ware” and those with paste in the color of tile and slipped in the color of paste are “tile ware”. The beakers are mostly made of brown, pink and rarely gray and tile-coloured paste. Although these are slipped in the color of their paste, two examples are light cream slipped. The beakers are tempered with fine sand, mica, grit and lime. Mica, grit and lime from additives were used sparsely. Among the beakers that were mostly well-fired, one sample each was medium and badly-fired. The beakers, all of which are wheel-made, are unburnished. The beakers were evaluated in two groups according to their forms as ones with open and closed rims.

The beakers were found in tomb M-3 belonged to EBA I-II in Gaziantep-Gedikli Karahöyük, in chamber tomb dated to IIIrd millenium BC in Şanlıurfa-Lidar Höyük, EBA III-IV strata in Şanlıurfa-Harabebezikan Höyük, in tombs B96,75, B92.39, B94.25, B9671 belonged to the second half of the IIIrd millennium BC in Şanlıurfa-Titriş Höyük, in building level 12-13 dated to EBA in Diyarbakır-Üçtepe, in tomb I dated to EBA I in in Gaziantep-Oylum Höyük, in architectural strata belonged to EBA III-IV in Şanlıurfa-Mezraa Höyük, in EBA building level in Şanlıurfa-Gre Virike, in EBA strata in Adıyaman-Samsat and in in tomb 2 dated to EBA in Gaziantep-Belentepe Necropolis. In the surrounding cultural regions, tomb LI belonged to EBA III-IV and tomb EI at Tell Hadidi in Syria, in strata 5 dated to IIIrd millenium BC at Tell Billa, in EBA strata at Tell Halawa, in tomb 26-28 dated to IIIrd millenium BC in

Abu Salabikh in Iraq and in EBA building level at Tell Brak, these types of beakers are known. The beakers found in these centers and tombs are with open or closed rim, skewed body, direct or thickened rims. The beakers of the Yukarı Göklü Necropolis that we have examined show parallels with the beakers belonged to the EBA, known both from Anatolia and the surrounding cultural regions, in terms of form and ware. By these data, it is understood that the fruit-stands and beakers belonged to the EBA. By available data, it is possible that the fruitstands and beakers were used as altars or ritual vessels in religious rituals. In addition to these, the fact that the finds were uncovered from the tombs indicates that they could be dead gifts.

Giriş

Yukarı Göklü Nekropolü, Şanlıurfa ili Halfeti ilçesinin 20 km doğusunda bulunan Yukarı Göklü Beldesi'nin kuzeybatı yönündedir (Figür 1). Şanlıurfa Müzesi tarafından burada iki sezonluk bir kurtarma kazısı yapılmıştır. Kazı I ve II no.lu açmalarda gerçekleştirilmiştir. I no.lu açmada M.1, M.2, M.3 oda mezarları ile M.5 kaya mezarı ve II no.lu açmada M.4 oda mezarı ile M.6 kaya mezarında çalışmalar yürütülmüştür. Çalışmada ele aldığımız meyvelikler ve bardaklar M.1, M.2 ve M.3 oda mezarlarında tespit edilmiştir.

Söz konusu oda mezarlarından M.1'in girişi, doğu yönündedir. “Mezar odası elips planlı olup ölçüleri doğu-batı yönünde 2.70 m, kuzey-güney yönünde 3.10 m'dir. Tabandan tavana yükseklik ise 1.85 m'dir. M.2 oda mezarı I no.lu açmanın batı kısmındadır. Mezarın girişi kuzeydendir. Tavan kısmı tamamen çöken oda mezarı doğu tarafından 1.60 m, batı tarafından ise 1.70 m yükseklikte sağlam kalmıştır. Doğu-batı yönünde 3.50 m, kuzey-güney yönünde 3.20 m ölçülerinde olan mezar odası plan bakımından M.1 oda mezarı ile benzerlik gösterir. M.3 oda mezarı M.2 oda mezarının kuzeyinde, açmanın kuzey sınırına 1.70 m mesafededir. Girişi güneyden olan M.3 oda mezarı, M.2 oda mezarı ile ortak olan dikdörtgen planlı platforma açılmaktadır. Daire planlı mezar odasının taban çapı 2.60 m'dir” (Türker – Gökce 2021: Baskıda).

Yukarı Göklü Nekropolü'nde tespit edilmiş olan oda mezarlar kaçak kazılar neticesinde yoğun bir tahribata uğramıştır. Bu nedenle nekropolde uygulanmış olan gömü gelenekleri konusunda net veriler bulunmamaktadır. Nekropolde tespit edilmiş olan oda mezarlarda çanak çömleklerin yanı sıra takı ve sınırlı sayıda silah da ele geçmiştir. Bu makalede Yukarı Göklü Nekropolü mezarlarından ele geçmiş yirmi dört adet meyvelik ve on üç adet bardak ele alınmıştır. Çalışmada meyvelikler ve bardakların tipolojik özellikleri, yapım teknikleri, işlevleri ve çevre kültür bölgelerindeki yerlerine açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Kaideli Çanaklar (Meyvelikler)

Arkeoloji literatüründe “kulplu ya da kulpsuz yüksek kaideli ya da yüksek ayaklı bazı çanaklara “meyvelik (fruit-stands)” adı verilir. Klasik dönemlerde ise bu kaplar lekane, kylix ve dinos olarak tanımlanmıştır” (Ökse 2012: 90). Yukarı Göklü Nekropolü M.1, M.2 ve M.3 oda mezarlarında bulunmuş olan meyvelikler, kaide yapılarına göre alçak ve yüksek kaideliler olmak üzere çeşitlilik gösterir. Bunlar form olarak çanak biçimlidir. Meyveliklerden on tanesi M.1, yedisi M.2 ve son olarak diğer yedi tanesinde M.3 oda mezarlarında bulunmuştur. Nitekim Yukarı Göklü Nekropolü'nde metal ve pişmiş toprak eserlerin en fazla ele geçtiği mezar M.1 oda mezarıdır. Meyveliklerden kahve tonunda hamur renkleri olan ve hamurunun renginde astarlanmış kaplar “kahve mal”, pembe tonlarında hamurlu ve hamurunun renginde astarlı olanlar “pembe mal” grubuna girer. Kahve mal grubu sayısal olarak çoğunlukta olup, pembe mal bir örnekten oluşur. Meyveliklerin ölçüleri farklılık göstermekle birlikte, bunların ortalama ağız çapları 14 -23 cm, yükseklikleri 7-35 cm ve kaideleri ortalama 7-16 cm arasındadır.

Yukarı Göklü Nekropolü oda mezarlarında ele geçmiş olan meyvelikler üretim açısından kaliteli olup benzer hamur ve form özellikleri gösterir. Kaideli çanaklar çoğunlukla kahve ve nadiren pembe renkte hamurlu olup, hamurlarının renginde astarlıdır. Kaplar ince kum, az mika, az taşçık ve az bitki katkılıdır. Bu yönüyle kaplar gözeneksiz ve sıkı bir görünüme sahiptir. Meyvelikler çoğunlukla iyi fırınlanmıştır ancak sınırlı sayıda da olsa orta derecede fırınlanmış olanlar da bulunur. Tamamı çark yapımı olan kapların hem açıkılı hem de açkısız olanları mevcuttur. Çoğunluğu bezemesiz olmakla birlikte iki örneğin, çanak formunun ve kaidelerinin kahverengi yüzeyi, kiremit tonunda boya bantlarla süslenmiştir (Figür 3a-b/8, 12). Ayrıca incelemiş olduğumuz meyveliklerin tamamı sağlam durumdadır.

Yukarı Göklü Nekropolü'nden elde edilen meyvelikler, formlarına göre alçak ve yüksek kaideliler olmak üzere iki alt gruba ayrılır. Bunlardan alçak kaideliler açık veya dik ağızlı, keskin omuzlu veya yayvan gövdeli ve basit ağız kenarlıdır. Alçak kaideli, açık ağızlı ve keskin omuzlulardan YN.95.54, YN.95.56 envanter numaralı M.2 oda mezarından (Figür 2a-b/1-2) ve YN.95.59 envanter numaralı örnek ise M.1 oda mezarında (Figür 2a-b/3); dik ağızlı ve keskin omuzlulardan YN.95.55 ve YN.95.60 envanter numaralı M.1 oda mezarında (Figür 2a-b/4-5) ve dik ağızlı ve yayvan gövdeli meyveliklerden YN.95.57 envanter numaralı örnek M.2 oda mezarında (Figür 2a-b/6), YN.95.58 envanter numaralı örnek ise M.3 oda mezarında (Figür 2a-b/7) tespit edilmiştir. İkinci grubu oluşturan yüksek kaideli çanaklar ise dik ağızlı, keskin omuzlu, basit, dışa çekik veya kalınlaştırılmış ağız kenarına sahiptir. Bunlardan basit ağız kenarlı olanlardan YN.95.14 ile YN.95.16 envanter numaralı M.1 oda mezarı (Figür 3a-b/1-2) ve YN.95.7, YN.95.11, YN.95.13 envanter numaralı M.3 oda mezarında (Figür 3a-b/3-5); dışa çekik ağız kenarlılardan YN.95.2, YN.95.3, YN.95.1 envanter numaralı M.1 oda mezarı (Figür 3a-b/6-8), YN.95.4 envanter numaralı meyvelik M.3 oda mezarı (Figür 3a-b/9) ve YN.95.9, YN.95.15 envanter numaralı M.2 oda mezarında (Figür 3a-b/10-11); kalınlaştırılmış ağız kenarlılardan ise YN.95.17, YN.95.12 envanter numaralı M.1 oda mezarından (Figür 3a-b/12, 16), YN.95.5, YN.95.6 envanter numaralı M.3 oda mezarında (Figür 3a-b/13-14) ve YN.95.10 ile YN.95.8 envanter numaralı M.2 oda mezarından (Figür 3a-b/15, 17) ele geçmiştir. İster alçak ister yüksek kaideli olsun, meyveliklerin kaidelerin tamamının dip kısmı dışa çekik olarak sonlandırılmıştır.

Anadolu'da meyveliklerin en erken örneği Malatya-Arslantepe Geç Kalkolitik-ETÇ geçiş evresinde bulunmuştur (Çalışkan Akgül 2020: 96, fig. 4-6). Arslantepe meyveliklerinin Yukarı Göklü Nekropolü örnekleri ile tek benzerliği yüksek kaideli olmalarıdır. Bunun dışında Arslantepe meyvelikleri çanak formu, kaide yapısı ve kaidenin dip kısmı gibi özellikleri ile Yukarı Göklü Nekropolü örneklerinden farklılık gösterir. Anadolu'da özellikle ETÇ'de bu kapların yoğun olarak kullanıldığı bilinmektedir. Diyarbakır-Müslümantepe ETÇ mezarları (Ay 2004: 381, şek. 6, 7), Gaziantep-Karkamış ETÇ tabakası (Woolley 1952: pl. 57/a.3), Şanlıurfa-Hassek Höyük ETÇ tabakası (Behm - Blancke 1982: taf. 20/1-2, 4-5), Şanlıurfa-Harabebezikan ETÇ III-IV yapı katı (Bilgen 2001: 430, Şek. 13), Gaziantep-Gedikli Karahöyük ETÇ I-II'ye ait kremasyon gömü (Alkım-Alkım 1966: fig. 32), Siirt-Başur Höyük ETÇ I mezarları (Sağlamtimur 2017: 18, Res. 19), Gaziantep-Belentepe Nekropolü ETÇ mezarlığında mezar 2 (Pusat 2016: 54), Gaziantep-Birecik ETÇ mezarlığında (Sertok-Ergeç 1999: 104, fig. 8/H), Gaziantep-Tilmen Höyük'te ETÇ'ye ait mezar M-3 (Duru 2013: lev. 15/3), Aşağı Salat Höyüğü ETÇ I mezarlığında (Akçay 2005: lev. 26/5-6, lev. 32/1, lev. 53/1, lev. 58/2-3, lev. 73/1), Suriye'de Til Barsip'te MÖ. III. bine ait mezar gömüleri (Cavro-Dossin 1936: fig. 30) ve Tell Hadidi'de ETÇ III-IV'e ait mezar LI'da (Dornemann 1988: fig. 13/10-11, 16) alçak kaideli meyvelikler tespit edilmiştir. Bu merkezlerde ele geçmiş olan meyvelikler basit yalın mallar içerisinde değerlendirilmiş ve çok yüksek olmayan kaideleri ile öne çıkan meyveliklerdir.

İncelemiş olduğumuz Yukarı Göklü Nekropolü alçak kaideli meyvelikleri de basit yüzlü mallar grubuna ait olup alçak kaidelidirler.

Meyveliklerin ikinci grubunu oluşturan yüksek kaideliler hem Anadolu hem de çevre kültür bölgelerinde yaygın olarak kullanım görmüştür. Suriye'de Til Barsip'te MÖ. III. bine ait mezar gömüleri (Cavro – Dossin 1936: fig. 29), Irak'ta Abu Salabikh'de MÖ. III. bine tarihlenen mezar 93'de (Martin vd., 1985: 211, fig. 139/5-13) bu tip meyvelikler ele geçmiştir. Yine Anadolu'da Gaziantep-Karkamış'ta ETÇ'ye ait KCG.14 alanı ve sandık mezarlarda (Woolley 1952: pl. 57/a.2, pl. 58/a.2, 4, pl. 59/b.1-4), Gaziantep-Oylum Höyük'te ETÇ'ye tarihlendirilen mezar 41'de (Ensert 1995: lev. 52), Şanlıurfa-Hacinebi Höyük'te ETÇ I'e ait sandık mezarda (Stein 1998: 202, fig. 8/F), Şanlıurfa-Şaraga Höyük ETÇ tabakası ve mezarları (Sertok – Kulakoğlu 2001: 470, şek. 9; Sertok - Kulakoğlu 2002: 118, çiz. 2/8-11), Şanlıurfa-Zeytinli Bahçe Höyük'te ETÇ III-IV'e tarihlenen oda A275'de (Frangipane – Balossi 2009: 264, fig. 3), Gaziantep-Birecik ETÇ mezarlığında (Sertok – Ergeç 1999: 104, fig. 8/A-F), Diyarbakır-Aşağı Salat Höyüğü'nde ETÇ'ye tarihlendirilen M3 mezarının hemen dışında (Şenyurt 2002: 447), Şanlıurfa-Gre Virike'de ETÇ III'e ait K9 oda mezarında (Ökse – Bucak 2002: 161, res. 7), Gaziantep-Yenice Höyük'te ETÇ'ye tarihlendirilen gömüt 21.16'da (Çakın 2019: kat. no. 56) ve Gaziantep-Tilmen Höyük'te ETÇ dönemi mezar M-3'de (Duru 2013: lev. 15/6) yüksek kaideli meyvelikler ele geçmiştir. Söz konusu merkezlerde ele geçen meyvelikler yüksek kaideli, açık, kapalı veya dik ağızlı, keskin ya da yayvan omuzlu, basit, dışa çekik veya kalınlaştırılmış ağız kenarına sahiptirler. Bu bağlamda Yukarı Göklü Nekropolü alçak ve yüksek kaideli meyveliklerinin bahsi geçen merkezler ve mezarlarda ele geçen ve ETÇ'ye tarihlendirilen örneklerle form, kaide ve mal açısından benzer olduğu söylenebilir. Yukarı Göklü Nekropolü meyvelikleri çoğunlukla daha basit ve boyasızdırlar; ancak istisnai olarak yüksek kaideli iki meyvelik kiremit tonunda boyalıdır (Figür 3a-b/8, 12). Bu tip boyalı meyveliklere ait örnekler, Birecik ETÇ mezarlığı (Sertok – Ergeç 1999: 103, fig. 7/I) ve Gaziantep-Karkamış ETÇ tabakasından (Woolley 1952: pl. 57/b.5) sınırlı sayıdaki örneklerle bilinir. Söz konusu yüksek kaideli meyvelikler boyalı oluşları ve formlarıyla incelediğimiz örneklerle paralellik gösterir.

Bardaklar

Arkeoloji yayınlarında ağız veya gövde genişliği kap yüksekliğinden az olan, ağız çapı da genellikle 11 cm. den az olan kaplara “bardak” adı verilir. Yukarı Göklü Nekropolü M.1, M.2 ve M.3 oda mezarlarında toplam on üç bardak tespit edilmiştir. Bunların 5'i M.1, 6'sı M.2 ve 2'si M.3 oda mezarında gerçekleştirilen arkeolojik kazı çalışmasında ele geçmiştir. Bardaklardan kahve tonunda hamur renkleri olan ve hamurunun renginde astarlanmışlar “kahve mal”, pembe tonlarında hamurlu ve hamurunun renginde astarlı olanlar “pembe mal”, gri renginde hamurlu ve hamurunun renginde astarlılar “gri mal” ve kiremit tonunda hamurlu olup hamurunun renginde astarlı olanlar ise “kiremit mal” olarak değerlendirilmiştir. Mal gruplarına sayısal olarak bakıldığında Kahve mal sekiz, pembe mal üç, gri ve kiremit mal birer bardaktan oluşur. Bardaklar ölçü olarak da farklılık gösterir. Nitekim bardakların ortalama ağız çapları 5-11.5 cm, yükseklikleri 4-7 cm ve dip çapları 2-5 cm arasında değişmektedir.

Yukarı Göklü Nekropolü oda mezarlarında ele geçmiş olan meyveliklerde olduğu gibi bardaklar da özenle üretilmiş olup benzer hamur ve form özellikleri sergilerler. Çan formu bardaklar çoğunlukla kahve ile pembe ve nadiren gri ile kiremit tonunda hamurludur. Bunlar hamurlarının renginde astarlı olmakla birlikte iki örnek açık krem (Figür 4a-b/1, 4) astarlıdır. Bardaklar ince kum, mika, taşçık ve kireç katkılıdır. Katkı maddelerinden mika, taşçık ve kireç az miktarda kullanılmıştır. Çoğunlukla iyi pişirilmiş olan bardaklardan birer örnek orta ve kötü

derecede fırınlanmıştır. Tamamı çark yapımı olan bardaklar açıksızdır. İki bardağın dış yüzeyinde çarkta biçimlendirilirken oluşmuş olan yivler bulunur (Figüre 4a-b/10-11). Ayrıca meyveliklerde olduğu gibi bardakların da hepsi sağlamdır.

Bardaklar formlarına göre açık ve kapalı ağızlular olmak üzere iki grupta değerlendirilmiştir. Nekropolde açık ağızlı bardakların ilk grubunu oluşturan basit ağız kenarlılardan sekiz adet bulunmuştur. Bunlardan YN.95.75, YN.95.79, YN.95.82, ve YN.95.84 envanter numaralılar M.2 oda mezarından (Figüre 4a-b/3, 4, 7-8); YN.95.76, YN.95.77, YN.95.72, YN.95.78 envanter numaralılar ise M.1 oda mezarından (Figüre 4a-b/1, 2, 5, 6,) ele geçmiştir. Bu tip bardaklar basit ağız kenarlı, eğik gövdeli, düz veya yuvarlak diplidir. Büyük çoğunluğunun yüzeyinde hızlı çark izleri belirgin olarak görünür. Açık ağızlı bardakların ikinci grubunu oluşturan dışa çekik ağız kenarlılardan ise üç adet tespit edilmiştir. Bunlardan YN.95.74 ile YN.95.83 envanter numaralılar M.2 oda mezarda (Figüre 4a-b/10-11) ve YN.95.73 envanter numaralı ise M.1 oda mezarda (Figüre 4a-b/9) tespit edilmiştir. Bunlar da dışa çekik ağız kenarlı, eğik gövdeli, yuvarlak veya halka diplidirler. Kapların yüzeyinde hızlı çark izleri belirgin olarak görülür. Bardakların bir diğer tipi ise kapalı ağızlularından meydana gelir. M.3 oda mezarından bu tip bardaklardan iki adet bulunmuştur. YN.95.80 ve YN.95.81 envanter numaralı bardaklar kapalı ağızlı, basit ağız kenarlı, eğik gövdeli ve düz diplidirler (Figüre 4a-b/12-13). Açık ağızlı bardaklarda olduğu gibi kapalı ağızlularında yüzeyinde çark izleri belirgin olarak görülür.

Anadolu ve çevre kültür bölgelerinde bu tip bardaklar ETÇ’de kullanım görmüştür. Anadolu’da Gaziantep-Gedikli Karahöyük’te ETÇ I-II’ye ait M-3 mezarında (Alkım – Alkım 1966: fig. 47), Şanlıurfa-Lidar Höyük’te MÖ. III. bine ait oda mezarda (Hauptmann 1983: 109, res. 12/1-2), Şanlıurfa-Harabebezikan Höyüğü ETÇ III-IV tabakasında (Bilgen 2001: 429, fig. 3), Şanlıurfa-Titriş Höyük’te MÖ. III. binyılın ikinci yarısına ait B96,75, B92.39, B94.25, B9671 no.lu mezarlarda (Laneri 2004: Tavola 26/Th63207, Tavola 27), Diyarbakır-Üçtepe’de ETÇ’ye tarihlendirilen 12.-13. yapı katında (Sevin 1993: 413, res. 14/3-5, 8), Şanlıurfa-Tilbeşar Höyük’te ETÇ I’e ait mezarda (Kepinski vd.,2000: 220, fig. 7), Şanlıurfa-Zeytinli Bahçe Höyük’te ETÇ III-IV’e tarihlenen oda A275’de (Frangipane – Balossi 2009: 264, fig. 3), Gaziantep-Oylum Höyük’te ETÇ’ye tarihlendirilen mezar 1’de (Ensert 1995: lev. 1/1), Şanlıurfa-Mezraa Höyük’te ETÇ III-IV’e ait III. mimari tabakada (Yalçıklı - Tekinalp 2004: 131, şek. 7/12), Şanlıurfa-Gre Virike’de ETÇ yapı katında (Ökse 2001: şek. 8/16), Adıyaman-Samsat ETÇ tabakasında (Abay 1997: 156, tip II) ve Gaziantep-Belentepe Nekropolü’nde ETÇ’ye tarihlendirilen mezar 2’de (Pusat 2016: 77, BT.08.130, 75, BT.08.126, BT.08.08.18) bardaklar ele geçmiştir. Çevre kültür bölgelerinde ise Suriye’de Selenkahiyeh ETÇ IV gömüsünde (Sconzo 2015: 171, pl. 17/figs. 18-19), Hammam et Türkman ETÇ IV tabakasında (Sconzo 2015: 171, pl. 17/figs. 18-19), Tell Hadidi’de ETÇ III-IV’e ait mezar LI ile mezar EI’da (Dornemann 1988: fig. 15/20-22, fig. 20/21), Tell Billa’da MÖ. III. bine tarihlendirilen tabaka 5’de (Cavro – Dossin 1936: fig. 33/1), Tell Halawa’da ETÇ tabakasında (Orthmann 1981: taf. 56/16), Irak’ta Abu Salabikh’de MÖ. III. bine ait mezar 26-28’de (Martin vd., 1985: fig. 127/22) ve Tell Brak’ta ETÇ yapı katında (Oates vd., 2001: 405, fig. 64) bu tip bardaklar bilinir. Bahsi geçen merkezler ve mezarlarda bulunmuş olan bardaklar açık veya kapalı ağızlı, eğik gövdeli, basit veya kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. İncelemiş olduğumuz Yukarı Göklü Nekropolü bardakları hem Anadolu hem de çevre kültür bölgelerinden bilinen ve ETÇ’ye ait bardakları ile form ve teknik açısından paralellik gösterir.

Sonuç

Yukarı Göklü Nekropolü meyvelik ve bardaklarının tipolojisi ve kronolojisinin tespit edilmesi amacıyla yapılan makalede, nekropolde ETÇ'nin oldukça güçlü olduğu tespit edilmiştir. Değerlendirmiş olduğumuz meyvelik ve bardaklar tipolojik ve mal olarak birbirleri ile yakın ilişki içindedir. İncelemiş olduğumuz kapların tipolojik özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, bunların Anadolu, Suriye ve Irak'ta bulunan bazı yerleşim yerleri ve nekropollerde ele geçen örneklerle bölgesel benzerliklerin olduğu da tespit edilmiştir. Nekropol'den ele geçen meyvelik ve bardaklar, çevre kültür bölgelerinin genellikle ETÇ II-III formlarıyla paralellik gösterir. Bu bağlamda Yukarı Göklü Nekropolü'nün ETÇ II-III evrelerinde Orta Fırat Havzası yerleşimleri içinde yer aldığı söylenebilir. Ayrıca Yukarı Göklü Nekropolü ETÇ kaplarının Orta Fırat Bölgesi'ne özgü yerel unsurların yanı sıra bölgenin güneyinde konumlanan çoğunlukla Suriye ve nadiren Irak Bölgeleri merkezlerinde ele geçmiş ve yaygın kullanılan ithal buluntulardan da meydana gelmektedir. Böylelikle ele almış olduğumuz buluntular, diğer pek çok arkeolojik veri gibi kültürel ilişkileri göstermesi açısından da önem arz etmektedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi coğrafi konumu itibariyle tarihsel süreç boyunca Suriye ve Mezopotamya bölgeleri ile bağlantı halinde olmuştur. Özellikle Mezopotamya Bölgesi'nde görülen gelişmeler Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de etkilerini göstermiştir. Mezopotamya etkili bölgelerde sulama sistemlerinin gelişimi ve kentleşme süreci ile birlikte politik, ekonomik ve toplumsal olayların temelleri de atılmıştır. Kentleşmenin ortaya çıkışı Uruk Dönemi (MÖ. 4000-3100) ile temsil edilir. Bu dönem itibari ile Güney Mezopotamya'daki kentler çekim merkezi olmuş ve nüfusları artmıştır. Ayrıca sulu tarım neticesinde daha fazla ürün elde edilmiş ve bu nedenle depolama olanakları arttırılmıştır (Koroğlu 2006: 49). Bu gelişmeler politik, ekonomik, gelişen elit sınıf, ticaret ve toplumsal olayların yanı sıra çanak çömleklerin kullanımında da farklılıklar yaratmıştır. MÖ. IV. binyılda Mezopotamya'da yiyeceklerin temini, işlenmesi ve tüketimi ile ilgili uygulamalar kentleşmenin tam kalbinde yer almıştır (D'Anna vd., 2015: 7). Ayrıca Mezopotamya'da MÖ. IV. binyılda sulu tarımın yaygınlaşması, bu sistemi kontrol eden elit grupların, elde edilen ürünlerin ve bu ürünlerden üretilen yiyecek ve içeceklerin tüketimi, korunması, işlenmesi konusunda öncelikli oldukları da önerilmiştir (D'Anna 2012: 98). Nitekim meyvelik ve bardakların buluntu durumları ve kullanım durumları da bunu destekler niteliktedir.

Meyvelik ve bardakların kullanımları ve işlevleri ile ilgili farklı görüşler de bulunmaktadır. Antik dönemde alçak kaideli meyvelikler içinde şarap içilen bir içki kabı olarak kullanıldığı ifade edilmiştir (Akkurnaz 2016: 120-121). Yüksek kaideli meyveliklerin ise sunak olarak kullanıldıkları ileri sürmüştür (Ökse 2012: 90). Bardakların ise ölüye sunulan sıvılara yönelik mezara bırakıldığı önerilmiştir (Akçay 2005: 47). Ayrıca tapınak ve mezarlarda sıklıkla bulunan meyveliklerin bir prestij nesnesi olabileceği de belirtilmiştir (Çalışkan Akgül 2020: 91). Bunların yanı sıra Arslantepe'de meyveliklerin çoğunluğunun sunak ve podyuma yakın tapınaklarda ve elit kesime ait evlerin özel yerlerinde ele geçmesinden yola çıkılarak bunların günlük faaliyetlerden ziyade çeşitli ritüellerde prestij nesnesi olarak kullanıldığı belirtilmiştir (Frangipane 1997: 57; D'Anna 2012: 112; Çalışkan Akgül 2020: 88). Bununla birlikte, özel yiyecek veya içecekleri tüketmek veya özel bağlamlarda yemek tüketmek için de kullanılabilmiş olabilecekleri de ifade edilmiştir (D'Anna 2011: 175). Anadolu ve çevre kültür bölgelerinde ETÇ'ye ait meyvelik ve bardakların buluntu durumlarına bakıldığında bunların çoğunlukla mezarlardan ele geçtiği görülmektedir. Bu veriler ışığında Yukarı Göklü Nekropolü mezarlarında tespit edilmiş olan meyvelik ve bardakların da elit kesim tarafından kullanıldığı

sonucuna varılabilir. Nitekim incelemiş olduğumuz meyvelik ve bardaklar dini törenlerde ritüel kabı olarak kullanılmasının yanı sıra yine elit kesim tarafından özel yiyecek ve içeceklerin tüketiminde de kullanılmış olması muhtemeldir. Ayrıca meyvelik ve bardakların mezarlardan ele geçmiş olması, bunların birer ölü armağanı olabileceğini de gösterir.

Kaynakça

- Abay 1997 E. Abay, *Die Keramik der Frühbronzezeit in Anatolien*, Ugarit-Verlag, Münster.
- Akçay 2005 A. Akçay, *Aşağı Salat Höyüğü Erken Tunç Çağ I Mezarlığının Kuzey Mezopotamya'daki Yeri ve Önemi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Akkurnaz 2016 F. B. Akkurnaz, *Eski Yunan ve Roma Kaplar – İşlevler*, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Alkım – Alkım 1966 U. B. Alkım, H. Alkım, “Gedikli (Karahüyük) Kazısı Birinci Ön-Rapor”. *Bellekten*, Cilt: XXX, Sayı: 117, 1-26.
- Ay 2004 E. Ay, “2001 Yılı Müslüman-tepe Kazısı/Müslüman-tepe Excavations 2001”, *Ilisu ve Kargamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtarma Projesi: 2001 Yılı Çalışmaları / Salvage Project of the Archaeological Heritage of the Ilisu and Carchemish Dam Reservoirs: Activities in 2001*, Tuna N., Grenhalgh J., Velibeyoğlu J. (eds.), Ankara, ODTÜ/METU, 375-386.
- Behm-Blancke 1982 M. R. Behm-Blancke, “Hassek Höyük”, *Istanbulur Mitteilungen*, 31, 5-84.
- Bilgen 2001 A. N. Bilgen “Harabebezikan Höyüğü’nde Bulunan Erken Tunç Çağı (Mezar ?) Kapları”, *Ilisu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtrama Projesi 1999 Yılı Çalışmaları*, N. Tuna, J. Öztürk, J. Velibeyoğlu (eds.), Ankara, ODTÜ/METU, 413-452.
- Cavro – Dossin 1936 L. Cavro, G. Dossin, *Til Barsip, Texte und Album*, Paris.
- Çakın 2019 M. M. Çakın, *Orta Fırat Havzası Erken Tunç Çağı Çanak Çömlek Gelenekleri (Doğanpınar Barajı Yenice Höyük Kurtarma Kazısı Işığında)*, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hatay.

- Çalışkan Akgül 2020 H. Çalışkan Akgül, “Late Chalcolithic Anatolian fruit-stands: significance, function and cultural interactions”, *Pathways through Arslantepe Essays in Honour of Marcella Frangipane*, Francesca Balossi Restelli, Andrea Cardarelli, Gian Maria Di Nocera, Linda Manzanilla, Lucia Mori, Giulio Palumbi, Holly Pittman (eds.), Roma, Sapienza Università Di Roma, 85-97.
- Dornemann 1988 R. H. Dornemann,. “Tell Hadidi: One Bronze Age Site among Many in the Tabqa Dam Salvage Area”, *Bulletin of the American Schools of Oriental Research*, 270, 13-42.
- Duru 2013 R. Duru, *Tilmen Höyük Kazıları I*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- D’Anna 2011 Maria Bianca D’Anna, “The Ceramic Containers of Period VIA Food Control at the Time of Centralisation”, *Studi Di Preistoria Orientale*, 3, 167-191.
- D’Anna 2012 Maria Bianca D’Anna, “Between Inclusion and Exclusion: Feasting and Redistribution of Meals at Late Chalcolithic Arslantepe (Malatya, Turkey)”, *eTopoi Journal for Ancient Studies*, Special Volume 2, 97-123.
- D’Anna-Jaus-Johnson 2015 Maria Bianca D’Anna, Carolin Jaus, J. Cale Johnson, “Food and Urbanization. Material and Textual Perspectives on Alimentary Practice in Early Mesopotamia”, *Origini*, XXXVII, 7-88.
- Ensert 1995 H. K. Ensert, *Erken Tunç Çağı Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye Bölgesi Ölü Gömme Gelenekleri Işığında Oylum Höyük Mezarları*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.
- Frangipane 1997 M. Frangipane, “A 4th millennium Temple/Palace complex at Arslantepe-Malatya. North-South relations and the formation of Early State societies in the northern regions of Greater Mesopotamia”, *Paleorient*, 23/1, 45-73.
- Frangipane-Balossi 2009 M. Frangipane, F. Balossi, “The 2007 Excavation Campaign at Zeytinli Bahçe”, *30. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 3, 255-267.
- Hauptmann 1983 H. Hauptmann, “Lidar Höyük 1981”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, XXVI (2), 93-111.
- Kepinski-Lecoute – Ergeç 2000 C. Kepinski-Lecoute, R. Ergeç, “Tilbeshar 1999.Occupations de la vallée du Sajour de la fin du Chalcolithique au Bronze Moyen”, *Anatolia Antiqua*, VIII, 215-225.
- Köroğlu 2006 K. Köroğlu, *Eski Mezopotamya Tarihi/Başlangıcından Perslere Kadar*, İstanbul, İletişim Yayınları.

- Laneri 2004 N. Laneri, *I Costumi Funerari Della Media Vallata Dell'eufrate Durante Il III Millennio A.C.*, Naples.
- Martin – Moon – Postgate 1985 H. P. Martin, J. Moon, J. N. Postgate, *Abu Salabikh Excavations Volume 2 Graves 1 To 99*, Hertford, Printed in England By Stephen Austin.
- Oates – Oates – McDonald 2001 D. Oates, J. Oates, H. McDonald, *Excavations at Tell Brak Vol. 2: Nagar in the Third Millenium BC*. Cambridge.
- Orthmann 1981 W. Orthmann, *Halawa 1977-1979*, (Saarbrücker Beitrage zur Altertumskunde 37), Bonn.
- Ökse 2001 A. T. Ökse, “Gre Vrike 1999 Kazısı”, *Ilisu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtrama Projesi 1999 Yılı Çalışmaları*, N. Tuna, J. Öztürk, J. Velibeyoğlu (eds.), Ankara, ODTÜ/METU, 179-226.
- Ökse 2012 A. Tuba, Ökse, *Önasya Arkeolojisinde Çanak Çömlek Teknik Özellikler, Biçimler*, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Ökse – Bucak 2002 A. T. Ökse, E. Bucak, “Karkamış Barajı-Gre Vrike 2000 Kazısı”, *23. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2, 151-163.
- Pusat 2016 Y. Ü. Pusat, *Belentepe Tunç Çağı Mezarı Eserleri*, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep.
- Sağlamtimur 2017 H. Sağlamtimur, “Siirt-Başur Höyük Erken Tunç Çağı I Mezarları Ön Rapor”, *Arkeoloji Dergisi*, XXII, 1-18.
- Sconzo 2015 P. Sconzo, “Ceramics”, *ARCANE IV Middle Euphrates*, (eds. U. Feinkbeiner, M. Novák, F. Sakal, P. Sconzo), Brepols, 85-203.
- Sevin 1993 V. Sevin, “1992 Yılı Diyarbakır Üçtepe Höyüğü Kazıları”, *XV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, I, 399-417.
- Sertok – Ergeç 1999 K. Sertok, R. Ergeç, “A New Early Bronze Age Cemetery: Excavations Near The Birecik Dam, Southeastern Turkey Preliminary Report (1997-98)”, *Anatolica*, XXV, 87-107.
- Sertok – Kulakoğlu 2001 K. Sertok, F. Kulakoğlu, “Şaraga Höyük 1999 Yılı Kazısı Sonuçları”, *Ilisu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtrama Projesi 1999 Yılı Çalışmaları*, N. Tuna, J. Öztürk, J. Velibeyoğlu (eds.), Ankara, ODTÜ/METU, 293-315.
- Sertok – Kulakoğlu 2002 K. Sertok, F. Kulakoğlu, “Şaraga Höyük 1999-2000 Kazıları Sonuçları”, *23. Kazı Sonuçları Toplantısı*, 1, 107-123.
- Stein 1998 G. J. Stein, “1996 Excavations at Hacinebi Tepe”, *XIX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, I, 179-209.

- Şenyurt 2002 S. Y. Şenyurt, "İlisu Barajı-Aşağı Salat 2000 Yılı Kazısı", 23. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2, 445-453.
- Türker – Gökce 2021 F. Türker, B. Gökce, "Yukarı Göklü Nekropolü'nden Bir Grup Süs İğnesi", *Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (Baskıda).
- Yalçıklı – Tekinalp 2004 D. Yalçıklı, V. M. Tekinalp, "Mezraa Höyük 2001 Yılı Kazıları", *İlisu ve Karkamış Baraj Gölleri Altında Kalacak Arkeolojik ve Kültür Varlıklarını Kurtrama Projesi 1999 Yılı Çalışmaları*, N. Tuna, J. Öztürk, J. Velibeyoğlu (eds.), Ankara, ODTÜ/METU, 107-160.
- Woolley 1952 L. Woolley, *Carchemish Report on the Excavations at Jerablus on Behalf of the British Museum Part III*. London.

Katalog

Figür 2a-b

- 1- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Alçak Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 24 cm, yükseklik 8 cm, dip çapı 7 cm, kahve hamurlu (2.5 Y 5/2), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.54).
- 2- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Alçak Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 23 cm, yükseklik 11 cm, dip çapı 10 cm, kahve hamurlu (5 YR 6/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, taşçık katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.56).
- 3- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Alçak Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 19 cm, yükseklik 7.5 cm, dip çapı 7 cm, kahve hamurlu (5 YR 6/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, mika, taşçık katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.59).
- 4- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Alçak Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 23 cm, yükseklik 10.5 cm, dip çapı 9 cm, kahve hamurlu (5 YR 6/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, mika, taşçık katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.55).
- 5- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Alçak Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 14 cm, yükseklik 7 cm, dip çapı 8 cm, pembe hamurlu (5 YR 6/8), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, orta pişmiş, ince kum, kireç, mika, katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.60).
- 6- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Alçak Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 19 cm, yükseklik 12 cm, dip çapı 7 cm, pembe hamurlu (7.5 YR 5/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.57).
- 7- Yukarı Göklü Nekropolü. M.3 Oda Mezarı. Alçak Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 17 cm, yükseklik 10 cm, dip çapı 9 cm, kahve hamurlu (10 YR 6/2), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, az kireç, taşçık katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.58).

Figür 3a-b

1- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 19 cm, yükseklik 28 cm, dip çapı 12 cm, kahve hamurlu (7.5 YR 6/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, taşçık katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.14).

2- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 17 cm, yükseklik 25.5 cm, dip çapı 13 cm, kahve hamurlu (7.5 YR 6/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az mika katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.16).

3- Yukarı Göklü Nekropolü. M.3 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 20 cm, yükseklik 31 cm, dip çapı 13 cm, kahve hamurlu (10 YR 7/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az taşçık, az mika katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.7).

4- Yukarı Göklü Nekropolü. M.3 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 22 cm, yükseklik 30 cm, dip çapı 15 cm, kahve hamurlu (10 YR 6/6), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az taşçık katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.11).

5- Yukarı Göklü Nekropolü. M.3 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 20 cm, yükseklik 34 cm, dip çapı 16 cm, kahve hamurlu (5 YR 4/6), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, taşçık katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.13).

6- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 18 cm, yükseklik 32 cm, dip çapı 14 cm, kahve hamurlu (10 YR 5/2), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, az taşçık, az kireç katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.2).

7- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 21 cm, yükseklik 35 cm, dip çapı 15 cm, kahve hamurlu (7.5 YR 6/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, mika, az kireç katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.3).

8- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 19 cm, yükseklik 36 cm, dip çapı 14 cm, kahve hamurlu (10 YR 7/3), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, az mika katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.1).

9- Yukarı Göklü Nekropolü. M.3 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 22 cm, yükseklik 34 cm, dip çapı 15 cm, kahve hamurlu (2.5 Y 5/2), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.4).

10- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 19 cm, yükseklik 31 cm, dip çapı 14 cm, kahve hamurlu (7.5 YR 5/6), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, mika, taşçık katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.9).

11- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 20 cm, yükseklik 28 cm, dip çapı 14 cm, kahve hamurlu (2.5 Y 5/2), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.15).

12- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 16 cm, yükseklik 25 cm, dip çapı 12 cm, kahve hamurlu (10 YR 7/3), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az mika katkılı, açkılı, gövde yüzeyi kiremit (10 R 5/9) renginde boya bant bezemelidir (Envater No: YN.95.17).

13- Yukarı Göklü Nekropolü. M.3 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 22 cm, yükseklik 35 cm, dip çapı 16 cm, kahve hamurlu (10 YR 7/3), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az mika katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.5).

14- Yukarı Göklü Nekropolü. M.3 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 16 cm, yükseklik 33 cm, dip çapı 13 cm, kahve hamurlu (7.5 YR 6/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, taşçık katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.6).

15- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 23 cm, yükseklik 30.5 cm, dip çapı 15 cm, kahve hamurlu (7.5 YR 6/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, taşçık katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.10).

16- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 23 cm, yükseklik 28.5 cm, dip çapı 14 cm, kahve hamurlu (7.5 YR 6/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, taşçık katkılı, açkılı (Envater No: YN.95.12).

17- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Yüksek Kaideli Meyvelik. Ağız çapı 20 cm, yükseklik 30 cm, dip çapı 15 cm, kahve hamurlu (7.5 YR 5/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.8).

Figür 4a-b

1- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 10 cm, yükseklik 5 cm, dip çapı 3 cm, pembe hamurlu (10 YR 8/4), krem renginde astarlı (10 YR 8/3), çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az mika katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.77).

2- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 9 cm, yükseklik 5.5 cm, dip çapı 3 cm, pembe hamurlu (2.5 Y 8/2), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az mika katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.76).

3- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 9 cm, yükseklik 5 cm, dip çapı 2 cm, pembe hamurlu (7.5 YR 7/6), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az mika katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.79).

4- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 8 cm, yükseklik 5.5 cm, dip çapı 2 cm, kahve hamurlu (10 YR 6/3), krem renginde astarlı (10 YR 8/3), çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az mika katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.75).

5- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 9 cm, yükseklik 5 cm, dip çapı 3 cm, kahve hamurlu (2.5 Y 7/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.78).

6- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 10 cm, yükseklik 6 cm, dip çapı 3.5 cm, kahve hamurlu (5 Y 5/1), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, orta pişmiş, ince kum, kireç katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.72).

7- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 8 cm, yükseklik 4 cm, dip çapı 3 cm, kahve hamurlu (5 Y 8/3), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, orta pişmiş, ince kum, kireç katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.82).

8- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 5 cm, yükseklik 4 cm, dip çapı 5 cm, gri hamurlu (2.5 Y 8/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, kötü pişmiş, ince kum, kireç, az mika katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.84).

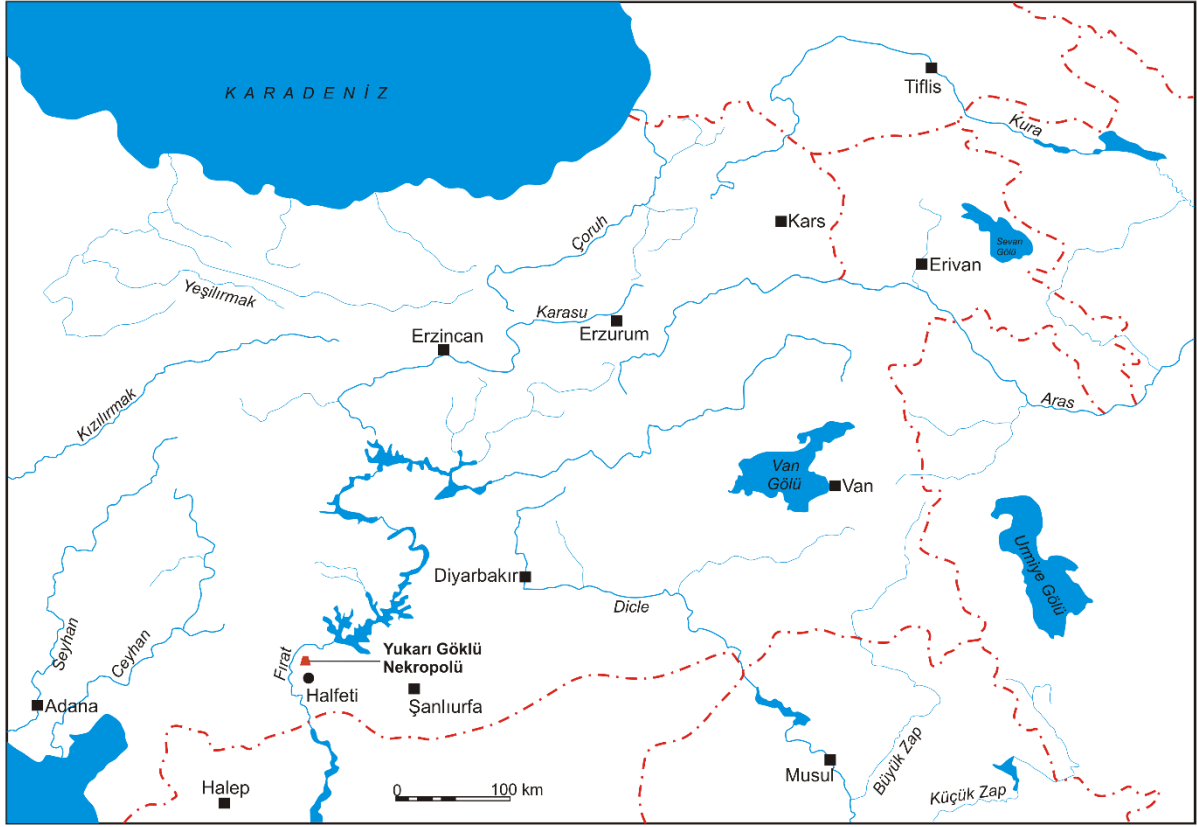
9- Yukarı Göklü Nekropolü. M.1 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 11.5 cm, yükseklik 7 cm, dip çapı 5 cm, kahve hamurlu (5 Y 7/3), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.73).

10- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 8 cm, yükseklik 6 cm, dip çapı 2.5 cm, kiremit hamurlu (10 YR 5/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, mika katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.74).

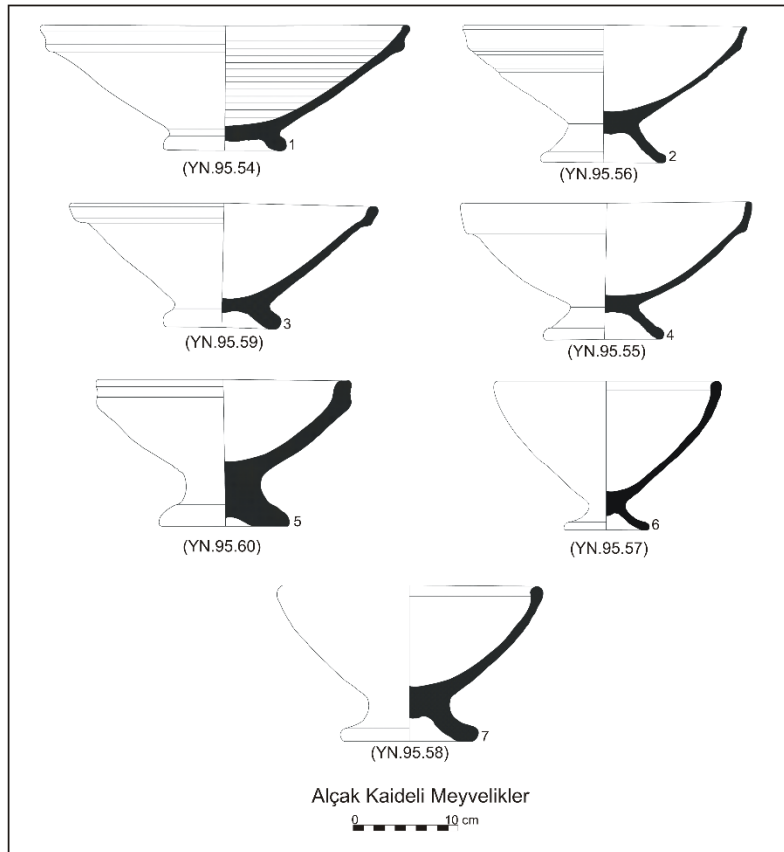
11- Yukarı Göklü Nekropolü. M.2 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 8 cm, yükseklik 6 cm, dip çapı 2.5 cm, kahve hamurlu (2.5 Y 5/2), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, mika katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.83).

12- Yukarı Göklü Nekropolü. M.3 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 8 cm, yükseklik 5 cm, dip çapı 3 cm, kahve hamurlu (5 Y 7/4), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az taşçık katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.80).

13- Yukarı Göklü Nekropolü. M.3 Oda Mezarı. Bardak. Ağız çapı 9 cm, yükseklik 5.5 cm, dip çapı 3 cm, kahve hamurlu (5 Y 6/1), hamurunun renginde astarlı, çark yapımı, iyi pişmiş, ince kum, kireç, az taşçık katkılı, açkısız (Envater No: YN.95.81).

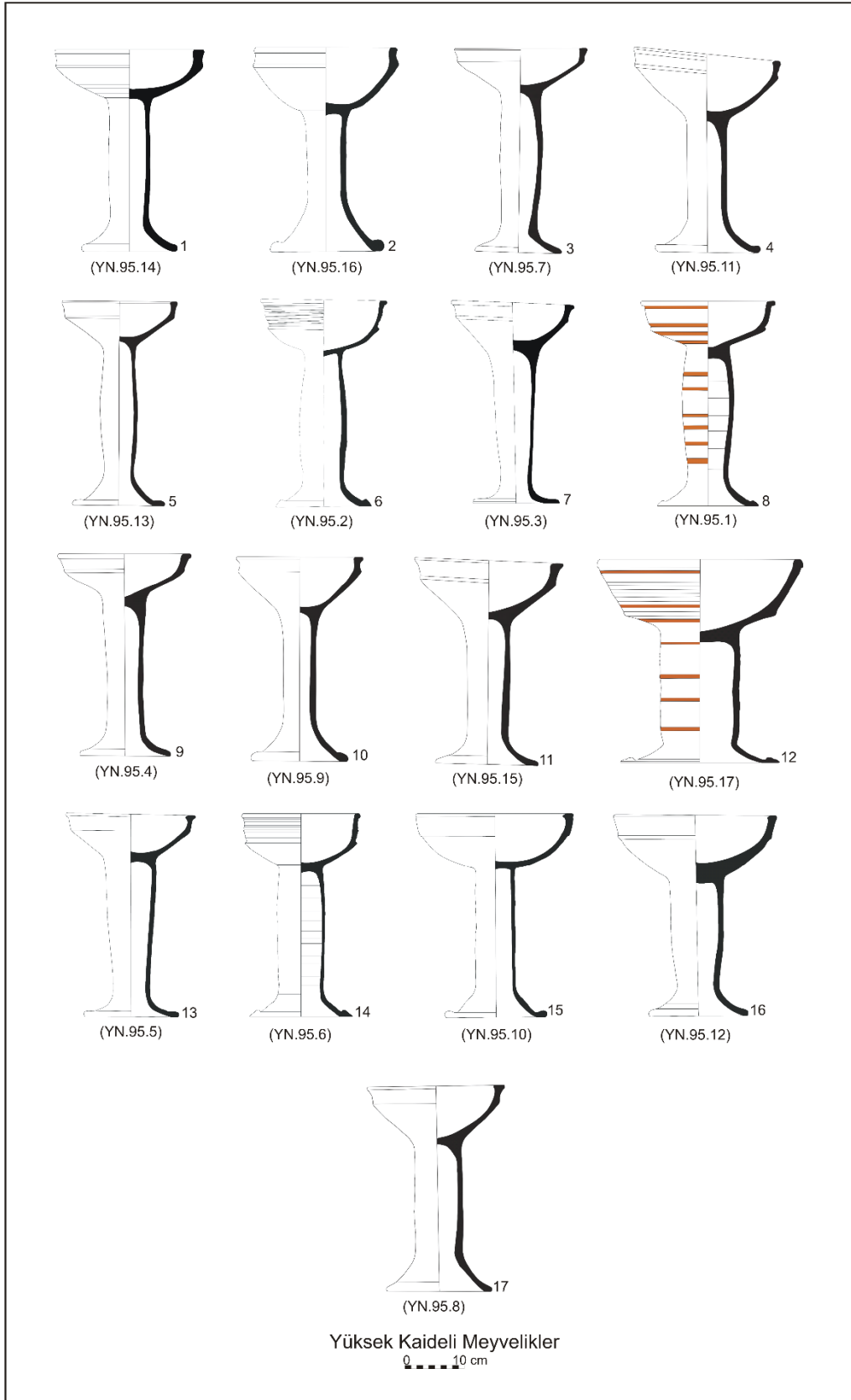
Figür 1- Yukarı Göklü Nekropolü Coğrafi Konumu (Akçay 2005'ten yeniden düzenlenerek)

Figür 2a- Alçak Kaideli Çanaklar (Meyvelikler)

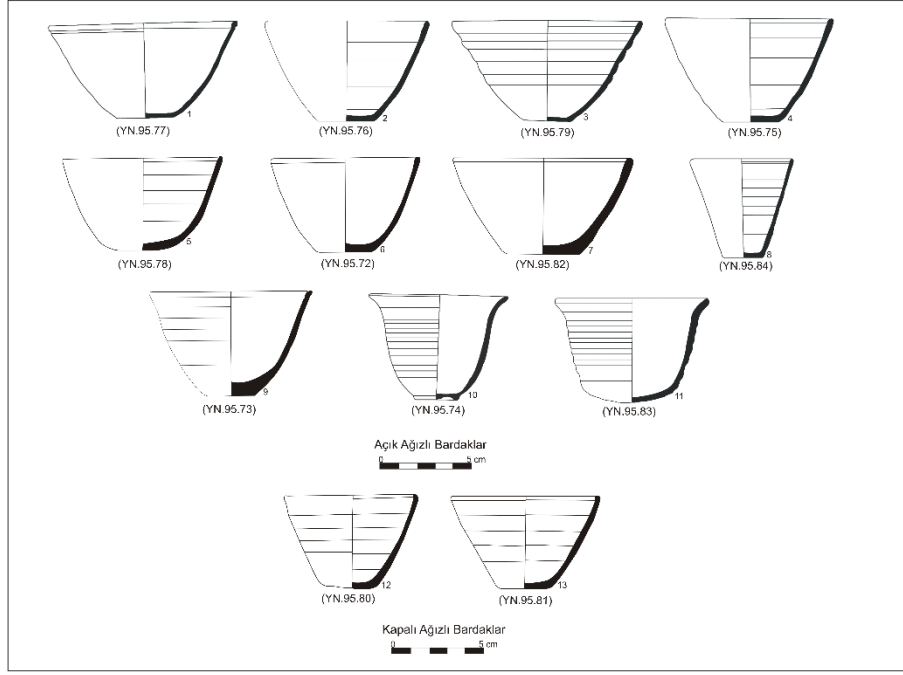
Figür 2b- Alçak Kaideli Çanaklar (Meyvelikler)

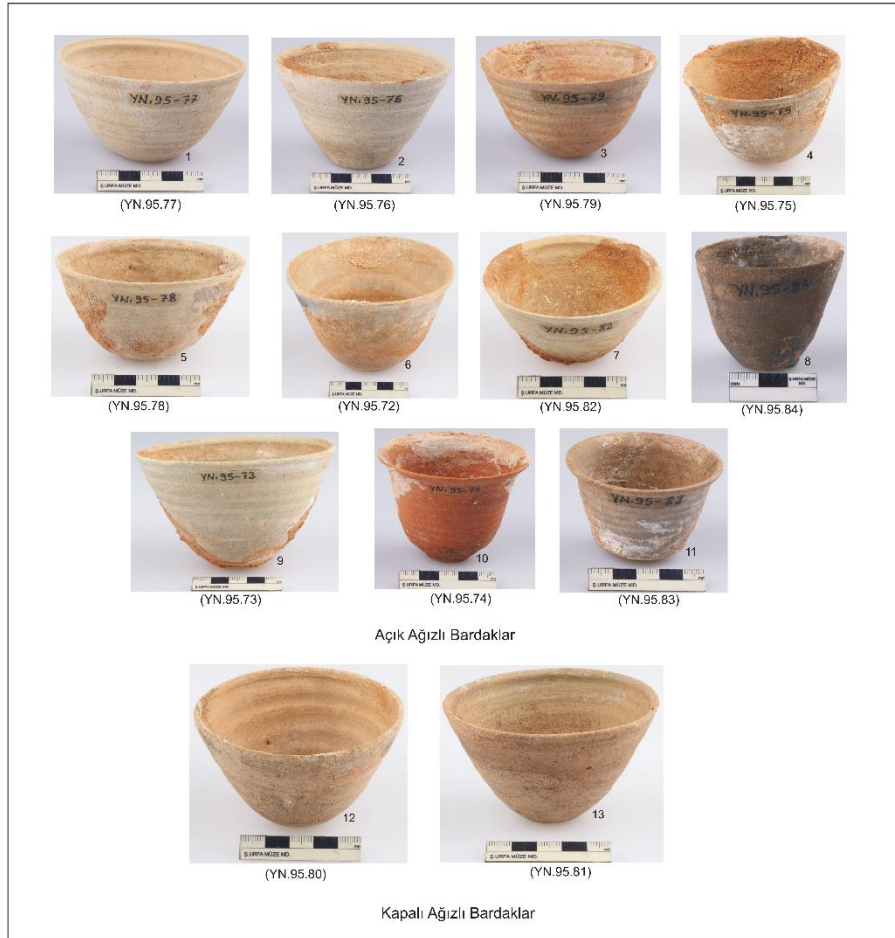
Figür 3a- Yüksek Kaideli Çanaklar (Meyvelikler)

Figür 3b- Yüksek Kaideli Çanaklar (Meyvelikler)

Figür 4a- Bardaklar

Figür 4b- Bardaklar